LIETUVIŲ KALBOTYROS KLAUSIMAI, XXVIII (1989)

KALBŲ RYŠIAI IR SĄVEIKOS

MARYTĖ RAZMUKAITĖ

GERVĖČIŲ APYLINKIŲ GYVENAMŲJŲ VIETŲ VARDŲ LEKSINIAI-STRUKTŪRINIAI BRUOŽAI

Gervėčių apylinkių (Gardino srt. Astravo, iš dalies – Smurgainių raj.) gyvenamųjų vietų vardai, arba oikonimai, kaip ir kiti toponimai (hidronimai ir mikrotoponimai), savo leksinėmis ir struktūrinėmis ypatybėmis yra artimi Vilniaus, iš dalies Švenčionių rajono pietinės dalies toponimams. Šios Baltarusijos TSR esančiõs kompaktiškos ir izoliuotos lietuvių kalbos salõs mikrotoponimija pastaruoju metu, kaip ir tarmės leksika, yra daugiau paveikta slavų kalbų, bet šio krašto oikonimija yra kur kas mažiau pakitusi. Ji tarsi tęsia besiribojančių gretimų Lietuvos TSR apylinkių toponiminį arealą. Taigi ji iš esmės priklauso tam pačiam regionui, kurio geografinių vardų tipą bei jų struktūrą sąlygojo panašios istorinės, kultūros ir ekonominės sąlygos bei realijos.

Gervėčiai su apylinkėmis iki pat 1939 m. buvo Vilniaus apskrities miestelis, valsčiaus centras, kuriam priklausė apie 150 gyvenamųjų vietų (iš jų 23 dvarai) (plg. Kardelytė 1975, 5). Iš tradicijos ši apylinkė iki XIX a. vidurio dar tiesiogiai jungėsi su etnografine Lietuva – pagrindiniu lietuvių kalbos plotu, ypač ties Buivỹdžiais, Nemenčinė, Karkãžiškėmis, Strūnáičiu (Vidugiris 1974, 117; 1972, 19). Netgi tų apylinkių reljefo, žemės paviršiaus bei fiziografinių duomenų panašumas atsispindi toponimuose, ypač mikrotoponimuose.

Straipsnyje remtasi ne visais šių apylinkių vietų vardais, o tik tais, kurių lietuviškieji atitikmenys užrašyti 1970 m. kompleksinėje ekspedicijoje renkant medžiagą vardynui[1]. Todėl čia disponuojamos medžiagos kiekis nėra didelis – pateikiami apie 75 Gervėčių ir gretimų (Izabelìnos, Kiemẽliškių, Mikáiliškių, Varnioniū) apylinkių oikonimai.

Kadangi vietų vardai užrašyti iš gyvosios kalbos – iš tarmės atstovų, tad kai kur, esant reikalui, skliausteliuose pateikiamos ir tarminės oikonimų lytys, taip pat ir baltarusiški jų atitikmenys.

Oikonimai, kaip ir kiti Gervėčių apylinkių toponimai, yra atsiradę iš bendrinių žodžių (b.ž.), t. y. apeliatyvų, arba kitų tikrinių vardų. Šių žodžių ar vardų oikonimizacija (virtimas oikonimais) tarmėje vyko dviem būdais: dalis oikonimų kilo iš bendrinių ar tikrinių žodžių be darybos formantų (pirminiai), dalis – įgiję toponimų darybos požymių, būtent formantų (antriniai) (plg. Vanagas 1970, 28; 53). Tiek pirminės, tiek antrinės toponiminės darybos oikonimams būdingi keli oikonimizacijos atvejai: 1) afiksacija, 2) pliuralizacija, 3) sudėjimas (plg. По-

[1] Gervėčių apylinkių vietovardžiai rinkti J. Lipskienės, M. Razmukaitės ir A. Vidugirio.

дольская 1983, 6). Tuo tarpu pagal leksinę-semantinę sudėtį ir kilmę Gervėčių apylinkių vietovardžiai yra keleriopi: 1) asmenvardiniai (iš vardų, pavardžių, pravardžių), 2) apeliatyviniai (iš b. ž. – daiktavardžių, būdvardžių) ir 3) iš kitų toponimų (oikonimų, hidronimų).

Pirminiai oikonimai. Šių Gervėčių apylinkėse užrašyta apie 19 %.

1. Beafiksiniai: a) apeliatyviniai – *Koliònija* (brus. *Калёнія*[2]) vs. Varnioniŭ (toliau – Varn.) ap., plg. sl. *koliònija* „vienkiemis, ūkis" (LKŽ VI 311); b) iš kitų toponimų: *Gibiřdė*[3] (t. ir *Gibiřzdė*, brus. *Гібірда*) k. Gervėčių (toliau – Gerv.) ap., plg. *Gibiřdė* l., pv. (Ten pat); *Maliutà* (brus. *Малюта*) vs. Gerv. ap., plg. *Maliutà* up. (Ašmenos int.); *Pelegrindà* (brus. *Пелегрында*) k. Gerv. ap., plg. *Pelegrindėlė*[4] up. (Ašmenos int.); *Palestinà*[5] (brus. *Палесціна*) k., buv. dv. Gerv. ap., plg. *Palestinà*, šalis Vakarų Azijoje.

2. Su žodžių darybos afiksais: a) priesaginiai, apeliatyviniai – *Kerplėšinė*[6] || *Kerplėšinà* (t. ir *Kerplòšina*, brus. *Керплашына*, t. *Керплóшына*) k. Gerv. ap., galbūt iš b. ž. **kerplėšinė*, plg. *kérplėša*, *kérplėšas* „senas, supuvęs medžio kelmas, apaugęs sąmanomis, kupstas, išvarta" (LKŽ V 619–620); b) priešdėliniai[7], apeliatyviniai: *Ažùlaukė* (brus. *Ажýлаўка*) vs. Gerv. ap., plg. *ažùlaukė* „užlaukė, galulaukė" iš *ažu-* ir *laũkas*; *Ažùkapė* Rimdžiūnų k. dalis Gerv. ap., plg. *ažùkapė* „užkapė, vieta už kapų" iš *ažu-* ir *kapaĩ*; *Ažùraistis* (brus. *Ажýройсці*) k. Izabelìnos (toliau – Izab.) ap., plg. *ažùraistis* „užraistis, vieta už raisto" iš *ažu-* ir *raĩstas*; *Ùžupis* (t. ir *Ùžupė*, brus. *Зарóчча*) k. Gerv. ap., plg. *ùžupis*, *ùžupė* „vieta už upės" iš *už-* ir *ùpė*; *Pamedẽ* Girių k. dalis Gerv. ap., plg. *pamedẽ* „pamiškė, pagirys" iš *pa-* ir *mẽdis*, *mẽdžias* „miškas, giria"; *Pabaliaĩ* (brus. *Пóбалі*) vs. Mikáiliškių ap., plg. *pabalỹs*, *pabaliaĩ* „vieta palei balą, prie balos" iš *pa-* ir *balà*; *Pãverbiai* (t. ir *Pavérbiai*, brus. *Пáвербі*, *Павéрбі*) k. Izab. ap., plg. **paverbiai* „vieta palei gluosnius, verbas" iš *pa-* ir tarm. *verbà* „gluosnis, žilvitis".

Pluralia tantum oikonimai. Šie morfologinės pliuralizacijos būdu susidarę vietų vardai turi dgs. vardininko galūnę. Kadangi vietų vardų, ypač oikonimų, skaičiaus forma yra ne morfologinė ar gramatinė, o žodžių darybos kategorija ir atlieka toponiminio rodiklio funkciją (plg. Суперанская 1969, 114; Подольская 1983, 96), kai kurių autorių darbuose daugiskaitos galūnes turintys oikonimai laikomi flektyvinės darybos vediniais (plg. Лемцюгова 1970, 124–128).

---

[2] Baltarusiški bendrinės k. vtv. atitikmenys pateikiami pagal J. Rapanovičių (Рапановіч 1982, 16–269).

[3] Rašyt. šaltiniuose yra užfiksuota lytis *Giberda* (*Гиберда*) (plg. Гошкевич 1905, 31).

[4] Upėvardis *Pelegrindėlė* greičiausiai yra antrinis, atsiradęs su mažyb. priesaga vėliau iš upėv. **Pelegrinda*, kai prie upės atsirado bendravardė gyvenamoji vieta; tokių vėlesnių perdirbinių yra nemažai Lietuvoje (plg. Vanagas 1970, 126–127).

[5] Šitokie perkelti kitų vietovių, šalių, miestų, kraštų, valstybių vardai kai kurių onomastų vadinami ekspresyviniais metaforiniais vietovardžiais (plg. Михайлова 1971, 140).

[6] Tai naujesnis k. vardas, seniau čia buvę *Karmazaĩ*.

[7] Formaliai žiūrint, šiuos vtv. galima būtų pateikti ir prie priešdėlinių vedinių, t. y. prie antrinių oikonimų, tačiau turint omeny tai, kad jie, kaip ir aukščiau pateiktasis priesaginis oikonimas, greičiausiai yra padaryti iš fiziografinių terminų, – apžvelgiami prie pirminių.

Gervėčių apylinkių *pluralia tantum* oikonimai pateikiami atskira grupele. Tai vieni iš produktyvesnių tarmės oikonimų. Pagal kilmę jų čia yra 1) asmenvardinių ir 2) apeliatyvinių.

1) Asmenvardiniai sudaro didelę tarmės oikonimų dalį: *Bajõrai* (brus. *Баяры*) k. Izab. ap., plg. pvd.[8] *Bajõras* ir b.ž. *bajõras*; *Barauskaĩ* (kitaip *Ùžupis*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Baráũskas*; *Daukšiaĩ* (brus. *Дáўкшышкі*) k., buv. dv. Izab. ap., pvd. *Daukšỹs*; *Gaigãliai* (brus. *Гайгóлі*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Gaigãlis*; *Galčiũnai* (brus. *Гальчýны*) k. Gerv. ap., plg. avd.[9] *Galčiūnas*, pvd. *Galčius*; *Gėliũnai* (brus. *Гелюны*) k. Gerv. ap., plg. avd. *Gėliūnas*, pvd. *Gėlaitis*, *Gelūnas*; *Grúodžiai* (brus. *Грóдзі*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Grúodis*, *Gruodỹs*; *Kálviai* (brus. *Кавалі*) k. Ãstravo ap., plg. pvd. *Kálvis* ir b.ž. *kálvis*; *Karmãzos* (t. ir *Karmazaĩ*), senesnis *Kerplėšìnės* (žr.) kaimo vardas, plg. pvd. *Karmazà*, *Karmãzas*; *Karvẽliai* (brus. *Карвéлі*) k. Varn. ap., plg. pvd. *Karvẽlis*; *Miciũnai* (brus. *Міцюны*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Miciũnas*; *Mõckos* (brus. *Мáцкі*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Mockà*; *Pètrikai* (brus. *Пéтрыкі*) k. Gerv. ap., pvd. *Pètrikas*; *Radžiùliai* (t. *Radziùliai*, brus. *Радзюлі*) k. Izab. ap., plg. pvd. *Radziùlis*, *Radžiùlis*; *Rimdžiũnai* (brus. *Рымдзюны*) k. Gerv. ap., plg. avd. *Rimdžiūnas*, pvd. *Rimdžius*; *Sakaláičiai* (brus. *Сакалóйці*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Sãkalas* (**Sakalaitis*), *Sakaláũskas*; *Sakũnai* (brus. *Закýнцы*) k. Gerv. ap., plg. avd. *Sakūnas*, pvd. *Sãkas*, *Sakáũskas*, *Sakãvičius*; *Savičiũnai* (brus. *Савічюны*[10]) buv. k. Gerv. ap., plg. pvd. *Savičiũnas*; *Valeikũnai* (t. *Valaikũnai*, brus. *Валайкýны*) vs. Gerv. ap., plg. pvd. *Valeikà*, *Valaikà*, *Valeĩkis* (galbūt **Valeikūnas*, **Valaikūnas*); *Vaškũnai* (t. ir *Voškónys*, brus. *Вашкýны*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Vaškũnas*;

2) apeliatyviniai: *Gìrios* (brus. *Гíры*) k. Gerv. ap., plg. *girià*; *Pridõtkai* buv. dv. prie Galčiūnų k. Gerv. ap., plg. psn. sl. *pridõtkas* (<lenk. *przydatek*) „priedas, pridėtinis sklypas“ (LKŽ X 612).

Antriniai oikonimai, arba dariniai. Šių Gervėčių apylinkėse yra didžioji dalis – apie 40 %. Tai – 1) priesagų vediniai, 2) sudėtiniai dariniai ir 3) vienas sudurtinis oikonimas.

1. Labiausiai paplitę priesagų vediniai iš asmenvardžių (priesagos čia daugiausia su vietos ir posesyvumo reikšmėmis):

-čizna[11] : *Čiužòvščizna* (brus. *Чыжóўшчына*) k. Varn. ap., plg. pvd. *Čiužáũskas*, *Čižáũskas*, *Čižovskis*; *Ramanaũčizna* (brus. *Раманóўшчына*) vs. Trãkininkų ap., plg. pvd. *Ramanáũskas*;

-ėjos : *Milcėjos* (brus. *Мільцэі*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Milca*, *Milčius*;

---

[8] Pavardės (pvd.) lyginimui pateikiamos iš „Lietuvių pavardžių žodyno“. V., 1985. T. 1. (A–K) ir 1989. T. 2.

[9] Avd. (asmenvardis) žymėta prie asmenvardžių, kurie nurodomi iš M. Birilos ir A. Vanago pranešimo (Бірыла, Ванагас 1968, 12–98).

[10] Buvusių, išnykusių kaimų, dvarų vardų baltarusiški atitikmenys pateikti taip, kaip min. M. Birilos ir A. Vanago pranešime.

[11] Slaviškos kilmės priesaga, aptinkama ir Lietuvos TSR apslavėjusiuose pakraščiuose, paprastai vartojama oikonimų darybai iš asmenvardžių (plg. Razmukaitė 1983, 147, 152).

-ina[12] : *Zabelinà* (brus. *Ізабеліна*) k. Izab. ap., plg. mot. v. *Zabelià*, pvd. *Zabielà*; *Viktasinà* (brus. *Віктасіна*) k. Gerv. ap., plg. mžb. v. *Viktasià*, brus. avd. *Викта́сь* (Бірыла 1982, 48);

-ynas : *Margelýnas* (brus. *Маргéлі*) k. Kiemẽliškių ap., plg. pvd. *Margẽlis*;

-iškės : *Asinìškės* (brus. *Асяніўкі*) k. Smurgáinių (toliau – Smurg.) rj. Žõdiškių ap., plg. pvd. *Asìnskas*, *Asináuskas* (<lenk. *Osina*); *Antòniškės* (brus. *Антóніўкі*) k. Gerv. ap., plg. pvd., v. *Antònas*; *Bagdõniškės* (t. ir *Bagdãniškės*, brus. *Багдáніўкі*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Bagdõnas*; *Čeřniškės* (brus. *Чэ́рніўкі*) k. Varn. ap., plg. pvd. *Čeřnis*, *Černỹs*; *Karéiviškės*[13] (brus. *Карэ́йвіўкі*) k. Gerv. ap. (<pv. v. *Karéiviškė*), plg. pvd. *Karéiva*, *Kareivà*; *Kùdiškės* (brus. *Кýдзіўкі*) k. Smurg. rj. Salų ap., plg. pvd. *Kudỹs*, *Kudzỹs*; *Mikáiliškės* (t. ir *Mikãliškės*, brus. *Міхáліўкі*) k., apyl. c., plg. pvd. *Mikáila*, *Mikáilas*, *Mìkalas*; *Pãpiškės* (t. ir *Pãpiškis*, *Pãpiškiai*, brus. *Пóніўкі*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Pãpas*, *Papỹs* ir b.ž. *pãpas* „popas" (LKŽ IX 350); *Petrẽliškės* (brus. *Петралíўкі*) buv. k. Gerv. ap., plg. pvd., v. *Petrẽlis*;

-inykai (-nykai)[14] : *Babráunykai* (t. ir *Babrunỹkai*, brus. *Бабрунікі*) k. Varn. ap., plg. pvd. *Babròvas*, *Babráũskas*, brus. *Баброўскі* (Бирыла 1965, 28–29); *Gudinỹkai* (brus. of. *Гудзяні́кі*, t. *Гудзіні́кі*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Gùdas*, *Gùdinas*, *Gudýnas* ir b.ž. *gùdas*, *gudìnis*; *Šãtrinykai* || *Šãtrininkai*[15]) (t. ir *Šateřnykai*, brus. *Шатэ́рнікі*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Šatrỹs*, *Šatrìnis*;

-uškės[16] : *Knystùškės* (brus. *Кністýшкі*) k. Gerv. ap., plg. pvd. *Knýstautas*, *Knỹstautas*.

Apeliatyvinės kilmės priesaginių vedinių čia tėra keli:

-ėčiai: *Gervėčiai* (brus. *Гервя́ты*) mstl., ap. c. iš b.ž. *gérvė* (plg. Maciejauskienė 1988). Greičiausiai bus buvęs mikrotoponimas, pievos ar balos vardas **Gervėčia* ar pan., perėjęs vėliau į oikonimus (plg. *Gervėčia* up. ties Musninkais, *Gervėtis* ež. prie Salako, *Gervėčios* pv. Ukmergės rj., pelkė Ignalinos rj., *Gervėčiai* mšk. ir b. Utenos rj. ir kt.).[17]

-ninkai (-nykai) : *Bálninkai* (t. *Bálnykai*, brus. *Бóльнікі*) k. Varn. ap., plg. b.ž. *balà*.

2. Sudėtinių darinių Gervėčių apylinkėse nedaug – tai keletas poliarizacinių oikonimų, sudarytų iš dviejų komponentų: būdvardžio ir oikonimo (pluralia tantum). Jie išsidėstę dvejaip: a) pirmasis komponentas – asmenvardinės kilmės oiko-

---

[12] Dėl šios sl. kilmės priesagos Lietuvos TSR oikonimuose plg. Razmukaitė, ten pat.

[13] Kaimas vadinamas dar ir *Karéivos*.

[14] Tarminis priesagos *-ininkai* (*-ninkai*) atitikmuo.

[15] Oikonimas gali būti ir apeliatyvinės kilmės – iš b. ž. *šatrà*, Gervėčių apylinkėse vartojamo reikšme „ilga, plona šaka, virptis, kartis, žalga" (LKŽ XIV 542).

[16] Plačiau dėl šios priesagos paplitimo Lietuvos TSR oikonimuose plg. Razmukaitė 1983, 150.

[17] Priesaga *-ėčiai* (*-ėtis*, *-ėta*) retai tepasitaiko Lietuvos priesaginių gyv. vietų vardų daryboje; ji daugiau būdinga kitų vietų vardų, ypač hidronimų, darybai ir paplitusi, be mažų išimčių, tik pačiuose Lietuvos rytuose, į rytus nuo linijos Pabradė, Utenà, Zarasaĩ (plg. Vanagas 1970, 141).

nimas, antrasis – paprastas (neįvardžiuotinis)[18] būdvardis: *Jacìnos Dìdelės* (brus. *Вялікія Яцыны*) k. ir *Jacìnos Mãžos* (brus. *Малыя Яцыны*) k. Gerv. ap.; t. *Jokintónes** *Dìdelės* || *Jokintónes Didžiùlės*[19] (brus. *Вялікія Екентáны*) k. ir t. *Jokintónes Mãžos* || *Jokintónes Mažùtės*[20] (brus. *Малыя Екентáны*) k. Izab. ap.; b) pirmasis komponentas – paprastas būdvardis, antrasis – oikonimas (be opozicinės poros): *Naujì Rimdžiūnai*[21] k., plg. *Rimdžiūnai* k. Gerv. ap.; *Senà Rūdnià* (brus. *Старáя Рýдня*) vs. Gerv. ap., plg. *Rudnià* k. Varėnos rj. ir kt.

3. Sudurtinių oikonimų Gervėčių apylinkėse užfiksuotas vienas – of. *Gùdagojis* (t. *Gudagõjus*, brus. *Гудагáй*) mstl. Gùdagojo ap., sudarytas iš dviejų apeliatyvų – *gùdas*[22] ir *gõjus* arba pvd. *Gùdas* ir *gõjus*.

Yra keletas ir neaiškios darybos arba ne visai aiškios darybos ir kilmės Gervėčių apylinkių oikonimų:

Barškẽtas buv. dv. Gerv. ap. (plg. *Barškẽtas* pv. prie Girių k.); vtv. gali būti asmenvardinis iš pvd. *Baršketa*, *Barškẽtis*, bet plg. šios šaknies b.ž. *barškẽtas* „barškalai“, iš kurio galėjęs kilti pievos vardas[23].

Bẽzdanos (t. ir *Bẽzdenos*, *Bezdónys*, brus. *Бяздáны*) k. Gerv. ap., plg. *Bezdónys* mstl. ir k. Vilniaus raj.

Paliauskaĩ (brus. *Палёўка*) vs. Gerv. ap., galbūt iš pravardės **Paliauskas* (< brus. tarm. *Paliióuka*).

Svìrtiškės (brus. *Свíрцына*) k. Izab. ap., gal plg. (?) pvd. *Svìrskas*, *-skis* ar b.ž. *svìrtis*.

Sniegiónys (t. ir *Sniegẽnai*, brus. *Снігáны*), galbūt asmenvardinės kilmės iš kokios nors šios šaknies pravardės (tokios šaknies asmenvardžių neužfiksuota).

Vaigisaĩ (brus. *Вайгисы*) k. Gerv. ap., gal sietina su asmenvardžiais, plg. pvd. *Vaĩginas*, *Vaigìnis*, *Vaigáuskas* ir kt.

Zavelĩcai (brus. *Завéльцы*) k. Gerv. ap. Greičiausiai tai priešdėlinis slavų kalbos vedinys, plg. priešd. *za-* (*за-*) ir slaviškąjį Neries up. vardą *Velja* (brus. *Велья*, *Веіля*)[24].

Tiek pirminių, tiek antrinių oikonimų Gervėčių apylinkėse vyrauja iš asmenvardžių kilę vietų vardai; mažiau jų yra iš apeliatyvinių leksemų ir labai nedaug tėra iš kitų toponimų.

---

* Bendr. k. būtų *Jokintónys* (plg. *Liñkmenys*, t. *Liñkmenes* k. Ignalinos raj.).

[18] Neįvardžiuotinė, paprastoji būdvardžio forma sudėtiniams oikonimams sudaryti būdinga ir Lietuvos TSR rytinės dalies pakraščiui, plg. vietų vardus: *Naūjas Paliẽsius* k. (Ignalinos raj.), *Naūjas Strūnáitis* k., *Naujà Pašaminė* k., *Naujì Šamìniai* k. (Švenčionių raj.) ir kt. (Lietuvos TSR administracinio-teritorinio suskirstymo žinynas. 1976, 194, 195, 196).

[19] Šis kaimas žmonių vadinamas ir *Didžiãkiemis*.

[20] Dar žm. vad. ir *Mažãkiemis*.

[21] Dabar kaimas vadinamas *Komsamolskà*.

[22] Dėl šio žodžio reikšmių plg. A. Vanago *gud-* šaknies hidronimų etimologijas (Vanagas 1981, 125–126). Dar plg. S. Karaliūno pranešimą (1985, 55–56).

[23] Čia dar plg. šios šaknies hidronimus *Barškẽtis*, *Barškėtà* (ež. prie Švenčionių), *Barškiẽtis* (up. prie Molėtų) ir kt. (Vanagas 1981, 59), kas patvirtintų mintį, jog oikonimas greičiau sietinas su apeliatyvu.

[24] Dėl tokių upėvardžių formų plg. Vanagas 1981, 382–383.

Produktyviausi oikonimų darybos būdai šiose apylinkėse, matyt, bus sufiksacija, pliuralizacija (tai būdinga ir Lietuvos TSR teritorijos rytinei daliai). Derivacijos būdu padarytų oikonimų čia yra apie 30 % ir pluralia tantum oikonimų panašiai.

Apžvalgai apibendrinti pateikiamas Gervėčių apylinkių oikonimijos mikromodelis būtų toks:

Oikonimai pagal kilmę:	iš asmenv.	iš apeliat.	iš kitų vtv.	
(leksinis vaizdas)	59 %	23 %	7%	
Oikonimai pagal darybą:	pirminiai	pl. tantum	antriniai	(dariniai):
(struktūrinis vaizdas)	19 %	32 %	afiksin. vediniai	sudėt. dariniai
			30 %	9 %

Likusieji (~10 %) tenka neaiškios darybos ir kilmės oikonimams.

Atrodo, kad toks „mikromodelis" – gal su nedideliais nukrypimais – tiktų ir Lietuvos TSR rytinių pakraščių oikonimijai. Be to, galbūt ir dėl gretimoms tarmėms būdingų darybinių elementų, ir dėl pačios leksikos, leksemų panašumo bei kitų priežasčių daugiau nei pusė čia apžvelgtų Gervėčių apylinkių oikonimų (apie 40) turi atitikmenų minėtame Lietuvos pakraštyje.

Asmenvardinės kilmės oikonimų iš pavardžių persvara rodytų, kad didesnė dalis gyvenamųjų vietų vardų šiame regione atsiradę palyginti vėlai, jų atsiradimas sąlygotas jau privačios nuosavybės.

LITERATŪRA

Karaliūnas S. Etnolingvistinė opozicija „aiškiai kalbantieji" – „neaiškiai, nesuprantamai kalbantieji" ir liet. *gùdas*, lat. *guds* semantika, etimologija bei daryba // Tarptautinė baltistų konferencija (Pranešimų tezės). V., 1985. P. 55–56.

Kardelytė J. Gervėčių tarmė. V., 1975.

Lietuvos TSR administracinio-teritorinio suskirstymo žinynas. V., 1976. T. 2.

Maciejauskienė V. Gervėčių vardo kilmė // Gervėčiai. V., 1989. P. 259–260.

Razmukaitė M. Asmenvardiniai priesaginės darybos Lietuvos TSR oikonimai // Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai. A ser. 1983. T. 2 (83). P. 146–153.

Vanagas A. Lietuvos TSR hidronimų daryba. V., 1970.

Vanagas A. Lietuvių hidronimų etimologinis žodynas. V., 1981.

Vidugiris A. Gervėčių tarmės leksiniai dialektizmai // Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai. A. ser. 1974. T. 1 (46). P. 117–127.

Vidugiris A. Iš Gervėčių tarmės semantinių dialektizmų // Lietuvių kalbotyros klausimai. 1972. T. 13. P. 19–29.

Бірыла М. В. Беларуская антрапанімія. Мінск, 1982.

Бірыла М. В., Ванагас А. П. Літоўскія элементы ў беларускай анамастыцы. (Даклады). Мінск, 1968.

Гошкевич И. И. Виленская губерния. Вильна, 1905.

Лемцюгова В. П. Беларуская айканімія, Мінск, 1970.

Михайлова А. Т. Об эмоциональных и экспрессивных топоосновах // Ономастика Поволжья. Горький, 1971. Ч. 2. С. 138–142.

Подольская Н. В. Типовые восточнославянские топоосновы. М., 1983.

Рапановіч Я. Н. Слоўнік назваў населёных пунктаў Гродзенскай вобласці. Мінск, 1982.

Суперанская А. В. Род и число собственных имен // Суперанская А. В. Структура имени собственного. М., 1969. С. 108–117.

ЛЕКСИКО-СТРУКТУРНЫЕ ЧЕРТЫ ОЙКОНИМОВ ОКРЕСТНОСТЕЙ ГЕРВЯТ

Резюме

В статье рассматриваются лексико-структурные черты ойконимов, собранных в окрестностях Гервят (БССР, Островецкий р-н Гродненской обл.) во время экспедиции 1970 г.

По данному материалу выделяется несколько словообразовательных групп ойконимов: 1) ойконимы первичного образования, т.е. образованные от нарицательных слов или других собственных имен без топоформантов и 2) ойконимы вторичного образования, т. е. образованные от других нарицательных слов или собственных имен при помощи топонимических формантов или другими способами (аффиксация, словосложение, соположение). Наиболее продуктивным видом образования ойконимов в окрестностях Гервят является суффиксация (~30%).

Констатируется, что одним из наиболее популярных способов перехода апеллятивов или других собственных имен в класс ойконимов является плюрализация, т. е. образование собственных имен в форме pliuralia tantum (~32%).

По лексическому складу или по происхождению ойконимия окрестностей Гервят делится на 3 группы: 1) отапеллятивные ойконимы, 2) ойконимы, образованные от антропонимов, и 3) ойконимы, образованные от других топонимов. Наиболее продуктивными являются ойконимы антропонимического происхождения (~59%); ойконимы, образованные от других топонимов, составляют лишь ~7%.

Констатируется, что окрестности Гервят по своему ойконимическому материалу являются частью или продолжением топонимического ареала самой восточной части региона ЛитССР (Вильнюсского, Швенчёнского р-нов).